Institute of Economic Research Working Papers

No. 27/2014

GLOBALNY KRYZYS GOSPODARCZY A ZADŁUŻENIE POLSKI

Anna Cudowska-Sojko

The paper submitted to

VIIIth INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED ECONOMICS
CONTEMPORARY ISSUES IN ECONOMY
under the title
MARKET OR GOVERNMENT?

Institute of Economic Research and Polish Economic Society Branch in Toruń

18-19 June 18-19, 2015, Toruń, Poland

Toruń, Poland 2014

© Copyright: Creative Commons Attribution 3.0 License

Anna Cudowska-Sojko[1]

GLOBALNY KRYZYS GOSPODARCZY A ZADŁUŻENIE POLSKI

STRESZCZENIE

Jedną z kwestii dotyczących obecnie wielu państw w tym Polski jest problem zadłużenie gospodarek w skali międzynarodowej. Można zauważyć również znaczący wpływ globalnego kryzysu finansowego z lat 2008-2009 na poziom zadłużenia zagranicznego tychże krajów. Celem opracowania jest analiza zadłużenia zagranicznego Polski w ostatnich latach jak również wpływ czynników zewnętrznych związanych z kryzysem finansowym na naszą gospodarkę.

Słowa kluczowe: kryzys, zadłużenie zagraniczne

Klasyfikacja Jel: F62, H63

SUMMARY

THE GLOBAL ECONOMIC CRISIS AND POLAND,S STATE DEBT

Many countries, including Poland, have been struggling with increasing state debt. The economists noted that the global financial crisis of 2008-2009 significantly impacted the level of foreign debt of these countries. The aim of the study is an analyse of Polish foreign debt in recent years as well as the influence of external factors associated with financial crisis on Polish economy.

WSTĘP

Nieodzowna cechą gospodarki globalnej jest swobodny przepływ czynników i impulsów gospodarczych zarówno tych które przyczyniają się do rozwoju poszczególnych gospodarek jak i tych związanych z kryzysami wpływającymi negatywnie na poszczególne kraje. Gospodarki słabiej rozwinięte

[1] Anna Cudowska-Sojko, UWB, WEiZ, Ketedra Ekonomii Politycznej, e-mail: a.cudowskasojko@uwb.edu.pl

nie posiadające wewnętrznych możliwości chcąc dorównać konkurentom często sięgają po środki w postaci kredytów zagranicznych w celu osiągnięcia przyśpieszonego wzrostu. Jednakże kredyty zagraniczne mogą stać się w okresie kryzysu nie czynnikiem wzrostu i rozwoju a wręcz hamulcem czy nawet balastem.

1. KRYZYSY I ICH TRANSMISJA

Charakterystyczną cechą każdej gospodarki jest jej cykliczność a co się z tym wiąże następujące po sobie fazy cyklu koniunkturalnego w tym fazy kryzysu.[2] Mówiąc o kryzysie gospodarczym zazwyczaj utożsamia się go z załamaniem aktywności w sferze realnej co wiąże się ze spadkiem produkcji, zatrudnienia i wymiany. [3]Współczesny globalny kryzys gospodarczy został zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych.[4] Badacze tego zjawiska wskazują na pewne cech wspólne charakteryzujące kryzysy minione jednakże słyszeć się dają głosy, że kryzys lat 2008-2009[5] wymyka się z tego schematu i nie można jednoznacznie „zaaplikować" teorii ekonomicznych które by ten stan uzdrowiły.[6] Próbując jednak usystematyzować to zjawisko i ująć w pewien schemat można posłużyć się następującą tabelą.

[2] M. Adamczyk, *Współczesny kryzys finansowy- przyczyny i konsekwencje dla gospodarki światowej*. UG, Gdańsk 2012," Prace i Materiały" IHZ UG nr 31, s.14.
[3] W. Siwiński, *Globalny kryzys gospodarczy i jego implikacje dla polityki pieniężnej*, „Master of Business Administration" nr 2 2011 Akademia Leona Koźmińskiego, Warszawa s. 11
[44] K.Puchalska, *Kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski* [w:] red. M. G. Woźniak, *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, UR, Rzeszów 2012, zeszyt 24, s.93.
[5] D. Tymoczko, *Czy dotychczas wprowadzone oraz dyskutowane zmiany w regulacjach dotychczasowych systemu finansowego w UE mogą ograniczyć alienację rynków finansowych w przyszłości?* [w:] J. Borowski, D. Tymoczko, W. Wojciechowski, *Alienacja rynków finansowych a globalny kryzys finansowy,* SGH, Warszawa 2012 s.69.
[6] J. Sulmicki, *Nadmierne zadłużenie krajów rozwiniętych gospodarczo*, „Gospodarka Narodowa" nr 4, 2014 s.103

Tabela 1 Rodzaje kryzysów

Kryterium podziału	Rodzaje kryzysów
Sektor w którym pojawił się kryzys finansowy[7]	-walutowy -bankowy -zadłużeniowy -systemu finansowego
Obszar na którym występuje	-krajowy -regionalny -globalny
Sposób powstawania	-jednostkowe- zapalnikiem powstania jest pojedyncza instytucja finansowa -spekulacyjne- związane z działaniami spekulacyjnymi na rynkach -systemu bankowego – związane z brakiem płynności podmiotów danego sektora

Źródło: M. Adamczyk, *Współczesny kryzys finansowy- przyczyny i konsekwencje dla gospodarki światowej*. UG, Gdańsk 2012," Prace i Materiały" IHZ UG nr 31, s.15.

Najpoważniejszym w skutkach, ale i najrzadziej występującym jest kryzys systemu finansowego (niektórzy autorzy nazywają go kryzysem finansowym a niekiedy bankowym[8]). Tego rodzaju kryzys pociąga za sobą katastrofalne konsekwencje dla przeżywającej go gospodarki jego występowanie uniemożliwia bowiem spełnianie przez rynek finansowy swej podstawowej funkcji, jaką jest pomoc w gromadzeniu oszczędności i ich racjonalnej alokacji.[9] Poddając analizie mienione kryzysy finansowe badacze tego zjawiska posługują się modelami próbującymi wskazać za pomocą nich związek przyczynowo-skutkowy nie jest to jednak takie proste uwzględniając ogromną ilość czynników sprzyjających temu zjawisku.

Tabela 2 Teoretyczne ujęcie kryzysów finansowych

Modele	Źródło kryzysów finansowych	Zalety modelu	Wady modelu
Empiryczne	Źródła identyfikowane metodą ad hoc, często w odniesieniu do kryzysu lat trzydziestych i czterdziestych	Oparty na gospodarce realnej, odtwarzanie historycznej i społeczno-ekonomicznej rzeczywistości	Koncentracja na kryzysach, które wystąpiły bez brania pod uwagę potencjalnych kryzysów
Keynesowskie	Niewystarczający popyt globalny	Nacisk na czynniki cykliczne, które stanowią główne determinanty kryzysów	Zlekceważenie niecyklicznych przyczyn kryzysów finansowych
Monetarystyczne	Tylko pochodzenia	Nacisk na znaczenie	Lekceważenie

[7] A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE Warszawa 2006 s 417-419.
[8] A.Ostałecka, *Kryzysy bankowe i metody ich przezwyciężania,* Difin Warszawa 2009 s. 46.
[9] A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze,* PWE Warszawa 2006 s 419, H. Żukowska, *Kontrowersje wokół przyczyn kryzysów finansowych*," Roczniki Ekonomii i Zarządzania", KUL, Lublin 2011 nr 3 s. 7-8.

	„pieniężnego", bo występują zakłócenia w podaży pieniądza	stabilności finansowej	naturalnych przyczyn niestabilności banków; zbyt restrykcyjna definicja kryzysu finansowego
Model triady Miskhina (asymetrii informacji)	Transakcje na rynku zawierane są w warunkach asymetrii informacji, która jest spiritus movens dwóch pozostałych zjawisk. Przed zawarciem transakcji może wystąpić negatywna selekcja, a po jej zawarciu hazard moralny. Powoduje to pogorszenie zdolności do spłaty zobowiązań, wzrost realnych stóp procentowych i dużą zmienność cen aktywów	Ścisła definicja kryzysów finansowych, założenia teoretyczne dobrze dostosowane do działalności pośrednictwa finansowego banków	Podejście zasadniczo skupione na ryzyku rynkowym i kredytowym, niedostateczne ujęcie innych czynników kryzysów, które nie intensyfikują modelu triady, nieco ograniczona interwencja państwa
Model Minsky'ego	Kryzysy finansowe wywołane są przez nieodpowiednią strukturę długów, szczególne znaczenie mają długi zaciągnięte w celu zakupu spekulacyjnych aktywów	Schemat oparty na: zaburzeniu, przegrzaniu rynku, ekspansji monetarnej, powiązany z problemami polityki gospodarczej	Zmiany instytucjonalne w gospodarce, jak powstanie korporacji, pojawienie się dużych związków zawodowych, większa rola państwa w gospodarce powodują, że kryzys oparty na niestabilności systemu kredytowego traci na aktualności

Źródło: J. Szambelańczyk, *Globalne zjawiska kryzysowe a banki spółdzielcze* www.bs.net.pl dostęp na (09.12.2014) por. M Jurek, P. Marszałek, *Modele kryzysów bankowych i walutowych* [w:] red. A. Janc, *Stabilizowanie sektora bankowego w okresie kryzysu*, UE w Poznaniu, Poznań 2010, s.23.

Proces globalizacji sprzyja rozprzestrzenianiu się kryzysów w skali międzynarodowej. Ogół czynników powodujących umiędzynarodowienie kryzysu można podzielić na: globalne (obejmujące znaczną liczbę krajów) oraz specyficzne dla danego kraju.[10] Międzynarodowa transmisja kryzysów, zwana także efektem domina czy zjawiskiem zarażania to przenoszenie zjawisk kryzysowych w skali świata.[11] Kanał transmisji to powiązania międzynarodowe pomiędzy dwiema lub większą ilością gospodarek narodowych, za sprawą którego dochodzić może do wzajemnego przenoszenia impulsów koniunkturalnych ze szczególnym uwzględnieniem kryzysów gospodarczych.

[10] R. Wilczyński, *Międzynarodowy wymiar kryzysu finansowego* [w:]red. W. Małecki, *Globalny kryzys finansowy a polska gospodarka*, Vizja Warszawa 2009 s. 92

[11] E. Radomska*, Globalny kryzys finansowy- przyczyny, przebieg, skutki, Zarządzanie zmianami* „Zeszyty Naukowe" 2-3/ 2013 s. 5

Wyróżnić tu można kilka podstawowych poziomów powiązań między gospodarkami, które mogą stanowić kanały transmisji kryzysów. Kryterium rozróżniającym są w tym przypadku mechanizmy rządzące tymi relacjami, które dotyczą następujących obszarów:[12]

1. Handel międzynarodowy;
2. Finanse międzynarodowe;
3. Psychologia (zachowania) graczy giełdowych;
4. Polityka międzynarodowa lub krajowa o skutkach międzynarodowych.

Schemat 1 Schemat umiędzynarodowienia kryzysu

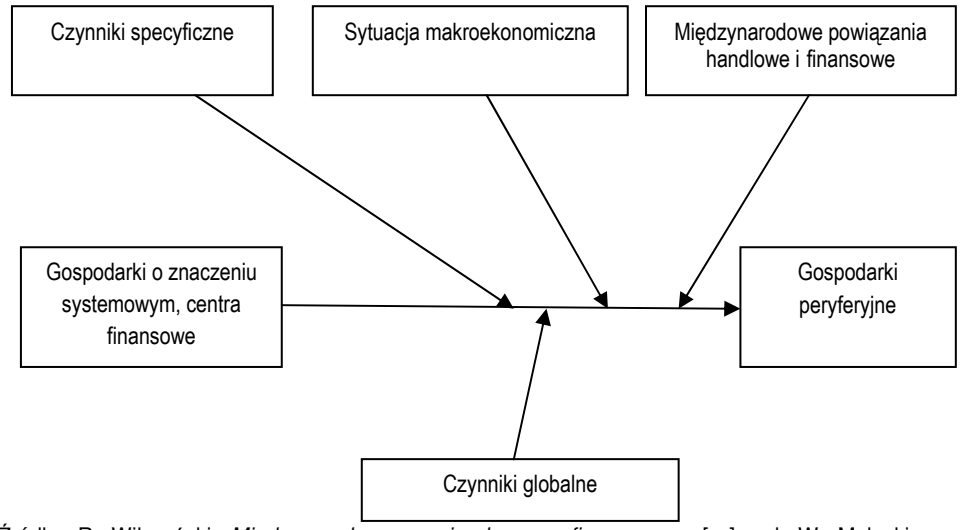

Źródło: R. Wilczyński, *Międzynarodowy wymiar kryzysu finansowego* [w:] red. W. Małeckiego, *Globalny kryzys finansowy a polska gospodarka*, Vizja, Warszawa 2009 s.93

Inną formą kryzysu finansowego jest kryzys zadłużenia zagranicznego, który dotyka kraje mające zobowiązania finansowe wobec zagranicy i ze względu na trudną sytuację polityczna lub gospodarczą muszą zawiesić spłacanie wierzytelności.[13] We współczesnej zróżnicowanej gospodarce światowej kryzysy zadłużeniowe przybierają różną postać. W krajach wysoko rozwiniętych problemy zadłużeniowe mogą być związane chociażby z nadmiernym wzrostem zadłużenia zagranicznego w relacji do PKB. W sytuacji dużego zadłużenia zagranicznego kraj uzależnia się od zagranicznych inwestorów. Kryzys zadłużeniowy może wystąpić także wtedy, gdy kraj narusza reguły prawne lub przyjęte zasady ograniczające poziom długu publicznego.

[12] P. Dobrzański, *Transmisja kryzysu amerykańskiego na gospodarki europejskie*, [w:] red. J. Kundera, *Globalizacja, europejska integracja a kryzys gospodarczy* „Prace Naukowe WPAiE," UW, Wrocław 2011 s.207-208.

[13] T. Sporek, *Wpływ kryzysu finansowego na globalizację gospodarki światowej. Diagnoza i konsekwencje dla Polski*, AE, Katowice 2010, s.207

Taką regułę stosuje się m. in. w stosunku do Polski (przyjęto prawny limit wysokości długu publicznego w relacji do PKB) po przekroczeniu limitu rząd nie może zaciągnąć nowych długów na wykup wcześniejszych pożyczek i pokrycie deficytu budżetowego. Limit długu publicznego w relacji do PKB wynosi 60%.[14]

2. DEFINICJA I PRZYCZYNY ZADŁUŻENIA

Zadłużenie międzynarodowe jest obecnie problemem globalnym i dotyczy znacznej liczby państw świata. Kraje rozwijające się w wyniku intensywnego korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania głównie o charakterze dłużnym nagromadziły zadłużenie zagraniczne sięgające 2,5 bln dol. w 2005 roku które wzrosło w niespełna kilka lat do 4,0 bln dol. w 2010 roku[15] a w 2012 osiągnęło wartość 412 bln dolarów.[16] Jest to więc problem niebagatelny dotyczący wielu krajów i w odniesieniu do cech współczesnego świata związanych z procesem globalizacji mogący niekorzystnie oddziaływać na pozostałe kraje świata. Zadłużenie międzynarodowe jest to zobowiązanie powstałe w wyniku skorzystania przez dany kraj z zagranicznej pożyczki lub też z importu dóbr czy usług na warunkach kredytowych.[17] Według Międzynarodowego Zespołu Zadaniowego do spraw Statystyki Zadłużenia Zagranicznego (MZZSZZ) zadłużenie zagraniczne jest sumą wszelkich podjętych na podstawie zawartych umów, a nieuregulowanych zobowiązań danego kraju wobec zagranicy skumulowanych w określonym momencie, którym najczęściej jest koniec roku lub kwartału jest to definicja bazowa uwzględniająca następujące aspekty:[18]

1. Pojęcie to odnosi się do zadłużenia zagranicznego brutto, ponieważ obejmuje tylko określone zobowiązania zagraniczne Polski nie pomniejszone o należności zagraniczne.
2. Do zadłużenia zagranicznego zalicza się:

a. Wymagające spłaty zobowiązania nieoprocentowane, które wynikają z zawartych umów;
b. Zobowiązania o nieokreślonym terminie płatności (np. obligacje bez terminu wykupu)
c. Zaległe i nieuregulowane odsetki, które do momentu ich spłaty lub restrukturyzacji są wliczane do zadłużenia krótkoterminowego.

---

[14] A. Zielińska-Głębocka, *Współczesna gospodarka światowa*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012 s. 183, *Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2012 roku na tle procesów w gospodarce światowej*, GUS, Warszawa 2013 s.17.
[15] *Global Development Finance 2012*, The World Bank, Washington 2012, s. 2.
[16] *International Debt Statistics* , TWB, Washington 2014, s. 1.
[17] A. Budnikowski, *Zadłużenie jako problem globalny*, PWE, Warszawa 1991, s. 11.
[18] R. Knap, H. Nakonieczna-Kisiel, *W kwestii nierównowagi zewnętrznej Polski*, „Zeszyty Naukowe USz", Szczecin nr 45, 2012 s. 120-121.

Z kolei za kryzys zadłużenia uznaje się taką sytuację w której brak jest możliwości wywiązania się w umownych terminach ze spłaty rat kapitałowych i odsetek z tytułu zaciągniętych za granicą pożyczek, a często także bieżących płatności z tytułu importu towarów i usług oraz przekazów. Kryzys nabiera globalnego charakteru jeśli niewypłacalność obejmuje szereg krajów a ich zadłużenie jest tak wysokie, że opóźnienie lub wstrzymanie jego obsługi grozi załamaniem się międzynarodowego systemu bankowego i finansowego.[19]
Pożyczkobiorcy tracą zdolność do obsługi zadłużenia, czyli spłaty wymaganych rat kapitałowych i odsetek, objęci są kryzysem zadłużenia. Kryzys ten występuje, gdy nie są przestrzegane podstawowe reguły zadłużenia:[20]

1. pożyczka powinna finansować projekty inwestycyjne, które przynoszą dochody wystarczające na spłatę odsetek od kredytów;
2. terminy płatności lub okres w jakim pożyczka musi byś spłacona, są skorelowane z okresem zwrotu inwestycji finansowanej pożyczka;
3. możliwość wystąpienia niekorzystnych zdarzeń została uwzględniona w kalkulacji całkowitej kwoty długu, jaką dłużnik jest w stanie spłacić.

Pierwotnym powodem zaciągania kredytów zewnętrznych są niewątpliwie niedobory własnego kapitału i aspiracie, dotyczące rozwoju, konsumpcji czy ekspansji. Przyczyny zadłużenia zależą głównie od poziomu rozwoju gospodarczego.[21]
Najogólniej można je podzielić na przyczyny zewnętrzne i wewnętrzne.[22] Do przyczyn zewnętrznych zalicza się:

1. koniunkturę w gospodarce światowej;
2. przewagę konkurencyjną przedsiębiorstw z krajów rozwiniętych;
3. silne oddziaływanie światowych organizacji i ugrupowań handlowych;
4. rozwój międzynarodowych korporacji transnarodowych;
5. wpływ procesów liberalizacji związanych m. in. z wolnym handlem;
6. wpływ rozwoju globalizacji szczególnie na rynki kapitałowe;
7. niska efektywność programów pomocy MIF.

Wśród przyczyn wewnętrznych można wymienić:

1. słabą koniunkturę gospodarczą;
2. tendencje do spadku oszczędności krajowych, które są uzupełniane importem kapitału;
3. Osiąganie niskiej stopy akumulacji wewnętrznej;
4. dysproporcje i rozwarstwienie stepujące miedzy grupami społecznymi;
5. niesprzyjająca struktura zatrudnienia;

---

[19] A. Kosztowniak, *Istota i przyczyny powstania zadłużenia międzynarodowego*, [w:] *Finanse i rozliczenia międzynarodowe*, red. A. Kosztowniak, P. Misztal, I. Pszczółka, A. Szelągowska, *Finanse i rozliczenia międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa 2009, s.226-227.
[20] Tamże, s. 227.
[21] G. Górniewicz, *Zadłużenie zagraniczne. Polska a kraje rozwijające się.* WUAB Bydgoszcz 2002, s.17.
[22] A. Kosztowniak, *Zadłużenie zagraniczne a rozwój gospodarczy*, CeDeWu Sp. z o. o., Warszawa 2007 s. 28.

6. wąska specjalizacja eksportowa, przy dużej zależności od importu technologii, maszyn, urządzeń, żywności, na które środki zdobywa się z wpływów dewizowych z eksportu;
7. niekorzystne terms of trade w wymianie handlowej z partnerami z zagranicy.

Dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania jest potrzebny gospodarce aby móc się rozwijać. Niemiej jednak znaczna mobilność kapitału może powodować negatywne konsekwencje związane zarówno z gwałtownym napływem, jak i jego odpływem, prowadząc do wzrostu zmienności kursu, trudności w prowadzeniu polityki pieniężnej czy ryzyka wystąpienia niestabilnych boomów, a więc zależność od zewnętrznych źródeł finansowania może być źródłem ryzyka dla polskiej gospodarki. Również ograniczenie napływu czy tez wręcz odpływ kapitału może spowodować wzrost wartości zadłużenia zewnętrznego gospodarki na skutek deprecjacji waluty krajowej i znacznie ograniczyć popyt wewnętrzny, doprowadzając co najmniej do spowolnienia PKB[23] Należy również pamiętać o konieczności spłaty zaciągniętych wcześniej kredytów wraz z oprocentowaniem, co stanowi dodatkowe obciążenie dla gospodarki. Jeśli kredyty zagraniczne zostały wykorzystane w sposób nieefektywny to gospodarka kraju napotyka trudności związane ze znalezieniem dostatecznej ilości środków na spłatę. Konieczność obsługi, powstałego na podstawie zaciągniętych za granicą kredytów, zadłużenia staje się barierą wzrostu gospodarczego. Sięganie po zewnętrzne źródła finansowania w celu przyśpieszenia wzrostu gospodarczego i modernizacji aparatu wytwórczego może skończyć się wystąpieniem napięć w bilansie płatniczym, które wpływają hamująco na możliwość rozwoju gospodarki.[24]

[23] *Przepływy kapitału w krajach rozwijających się w latach 2000-2011*, NBP, Warszawa 2012, s. 48.
[24] S. Pangsy-Kania, *Zadłużenie zagraniczne Polski,* WUG, Gdańsk 2001, s. 39.

Wykres.1 Koszty obsługi zadłużenia Skarbu Państwa (w mld złotych) w latach 2003-2013

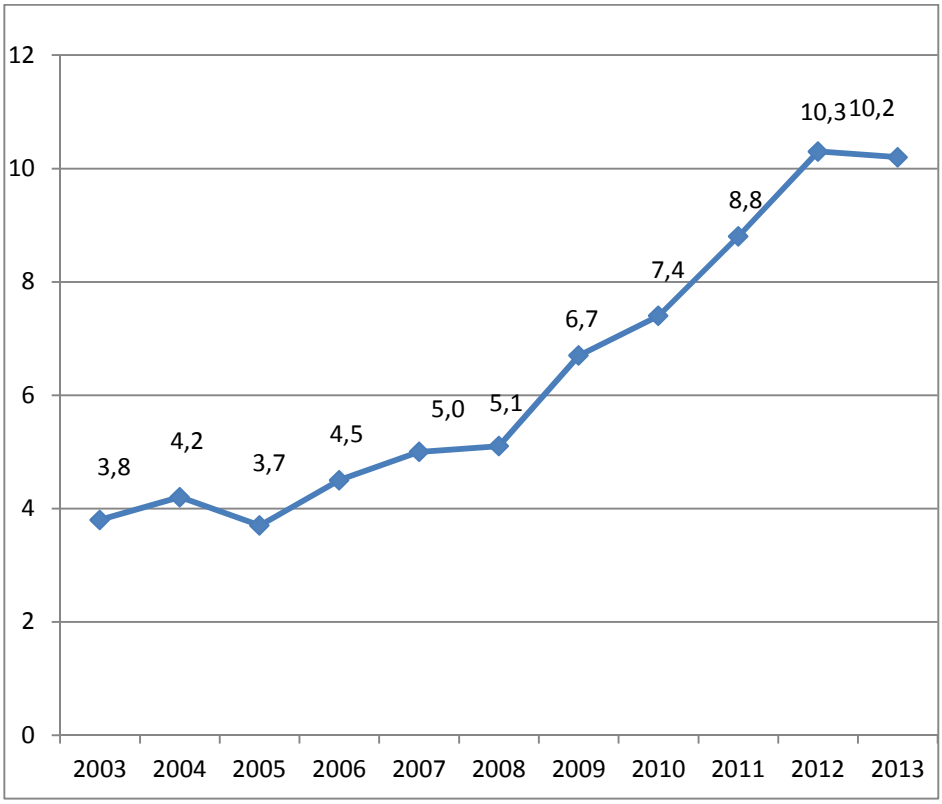

Źródło: *Dług publiczny- raport roczny 2013*, MF Warszawa 2014, s.92

Koszty obsługi zadłużenia Skarbu Państw z roku na rok wzrastają, w 2013 roku wyniosły 10,2 mld zł.

3. STAN I STRUKTURA POLSKIEGO ZADŁUŻENIA ZAGRANICZNEGO

W latach 1990-1998 wartość długu do PKB z 82% spadła do 27,1%, wskaźnik zadłużenia w stosunku do wartości eksportu z 446% spadł do 142%. Należna obsługa długu do eksportu wyniosła w 1998 roku 11,8% (spadek z 78,6%), a należne odsetki do eksportu wyniosły 6,6% (w 1990 roku wyniosły 36%).[25]

[25] M. Bodo, *Zadłużenie zagraniczne Polski: metody i możliwości spłaty*, „Polityka gospodarcza" SGH, Warszawa, nr 5-6, 2001-2002, s.60, W. Czepiel, *Obsługa zadłużenia zagranicznego Polski a deficyt płatności bieżących,* „Bank i Kredyt" nr 5, 2000, s. 12-14.

Wykres 2. Zadłużenie zagraniczne Polski w latach 2001-2013 (w mln PLN)

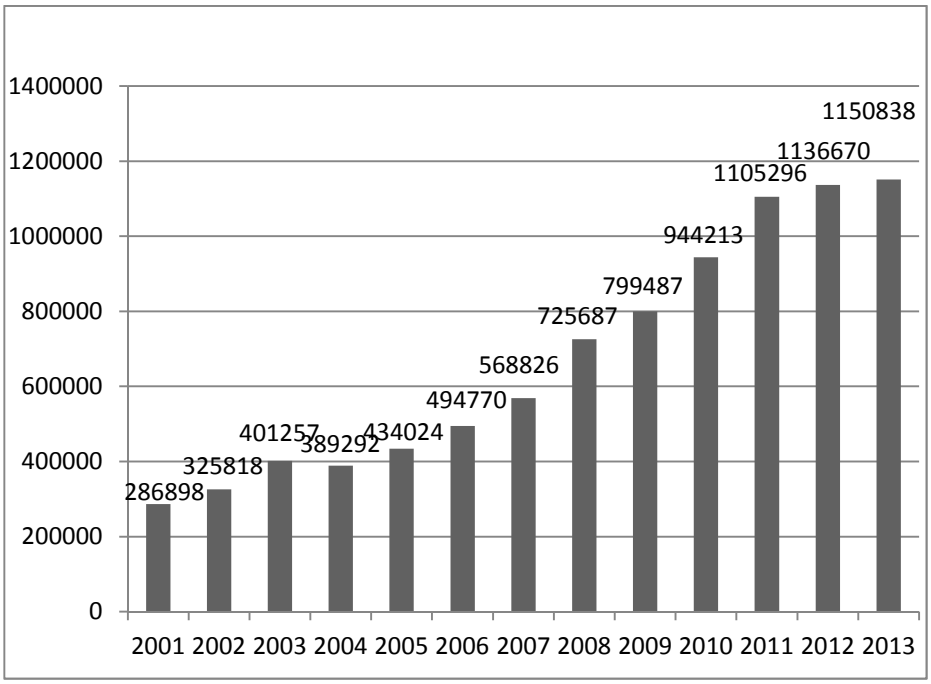

Źródło NBP

W latach 2008-2013 zadłużenie zagraniczne Polski wzrosło z 724896 mln PLN do 1150838 mln PLN. Jeśli zerkniemy na strukturę podmiotową zadłużenia to można zauważyć zmianę udziału sektora banków komercyjnych z 24,53% w 2008 roku do 17,6% w 2013 roku. Udział sektora rządowego zwiększył się z 27,36% do 40,22% w analizowanych latach, zaś NBP z 0,98% do 1,98%.[26]

[26] H. Nakonieczna-Kisiel, *Kryzys finansowy a zadłużenie zagraniczne przedsiębiorstw w Polsce,* „Ekonomika i Organizacja przedsiębiorstw" nr 4, 2010, s. 24.

Tabela 3. Struktura zadłużenia zagranicznego Polski w latach 2004-2013

lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Narodowy Bank Polski	0,08	1,48	0,72	3,54	0,98	1,91	2,18	1,57	1,51	1,98
Sektor rządowy i samorządowy	44,46	44,25	40,00	33,62	27,36	31,00	34,77	35,78	40,87	40,22
Sektor bankowy	11,38	11,30	13,76	17,22	24,53	22,07	21,91	20,51	17,56	17,60
Sektor pozarządowy i poza bankowy	44,08	42,97	45,52	45,62	47,13	45,02	41,14	42,14	40,06	40,20

Źródło: NBP

W analizowanym okresie nastąpił wzrost kredytów zaciąganych przez Polskę w międzynarodowych instytucjach finansowych w 2013 roku wyniósł on ogółem 11,6 mld złotych.

Tabela 4. Kredyty zaciągane w międzynarodowych instytucjach finansowych (w mld zł PLN) latach 2003-2013

Wyszczególnienie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bank Światowy	0,2	1,1	0,8	0,6	0,0	0,2	8,3	4,2	3,1	2,2	4,3
Europejski Bank Inwestycyjny	2,6	1,3	3,7	2,4	2,8	3,8	2,5	3,0	5,9	3,2	7,1
Bank Rozwoju Rady Europy	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2
ogółem	3,0	2,3	4,5	3,0	2,8	4,0	10,8	7,2	9,0	5,5	11,6
Saldo z tytułu zaciągnięcia i spłat	2,0	1,2	3,9	2,4	2,1	3,1	9,7	6,0	6,7	3,8	8,5

Źródło: Dług publiczny- raport roczny 2013, MF Warszawa 2014, s.90

Wskaźnik zadłużenia zagranicznego w relacji do PKB rośnie, w 2008 roku przekroczył wskaźnik 50%. Jest to sytuacja niepokojąca.[27] Obecnie wskaźnik ten oscyluje na poziomie 70%. Dalsze prognozy wskazują iż pozostanie on na tym poziomie przez najbliższe lata.

[27] H. Nakonieczna –Kisiel, *Zadłużenie zagraniczne Polski w warunkach transformacji*, „Zeszyty Naukowe" UE w Poznaniu, Poznań 2009, nr 126, s. 57.

Wykres 3. Zadłużenie zagraniczne Polski jako % PKB w latach 2000-2014

http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=118.DD.Q.PL.BP_EXTD.PGDP.4F_N

(dostęp na dzień 6.11.2014)

Wskaźnikiem który jest postrzegany jako miara wiarygodności kraju i wpływa na wielkość napływającego kapitału jest relacja obrotów bieżących w stosunku do PKB. Wskaźnik ten gwałtownie spadł w 2008 roku do poziomu -6,6%, w kolejnych trzech latach oscylował średnio na poziomie -3,7%

Wykres 4. Relacja rachunku bieżącego bilansu płatniczego do PKB w %

w latach 2000-2013

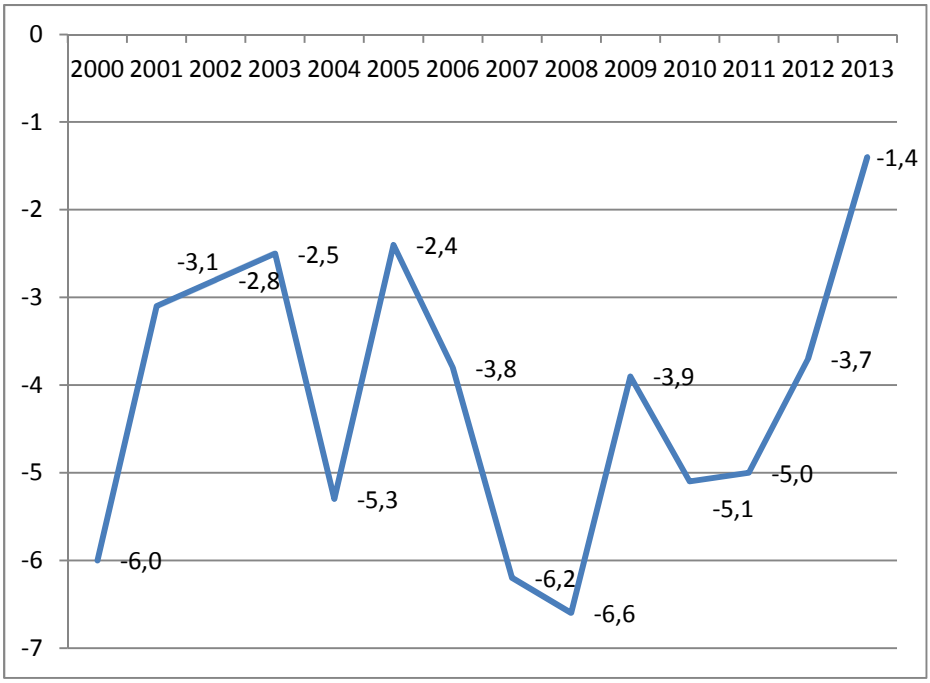

Źródło: GUS

ZAKOŃCZENIE

Sytuacja związana z globalnym kryzysem finansowym miała również negatywny wpływ na gospodarkę Polską co daje się zauważyć przy analizie wskaźników ekonomicznych z ostatnich lat jednak nie przełożyło się to na wydatny wzrost globalnych rozmiarów zobowiązań wobec zagranicy czy znaczne pogorszenie się wskaźników dotyczących obsługi zadłużenia w latach tuż po kryzysie pogorszenie wskaźników pojawiło się nieco później. Jednak wskazana jest ostrożność co do dalszych prognoz związana z niepewną sytuacją dotyczącą innych gospodarek których problemy gospodarcze w dzisiejszym zglobalizowanym świecie nie są ich wewnętrzną sprawą, a dotyczyć mogą wielu gospodarek w tym również Polski.

BIBLIOGRAFIA

Adamczyk M., *Współczesny kryzys finansowy- przyczyny i konsekwencje dla gospodarki światowej*. UG, Gdańsk 2012, Prace i Materiały IHZ UG nr 31.
Bodo M., *Zadłużenie zagraniczne Polski: metody i możliwości spłaty*, „Polityka gospodarcza" SGH, Warszawa, nr 5-6, 2001-2002.
Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE Warszawa 2006.
Budnikowski A., *Zadłużenie jako problem globalny*, PWE, Warszawa 1991.
Czepiel W., *Obsługa zadłużenia zagranicznego Polski a deficyt płatności bieżących*, „Bank i Kredyt" nr 5, 2000.
Dług publiczny- raport roczny 2013, MF Warszawa 2014

Dobrzański P., *Transmisja kryzysu amerykańskiego na gospodarki europejskie*, [w:] red. J. Kundera*, Globalizacja, europejska integracja a kryzys gospodarczy* Prace Naukowe WPAiE, UW, Wrocław 2011.

Global Development Finance 2012, The World Bank, Washington 2012.

Górniewicz G., Zadłużenie zagraniczne. Polska a kraje rozwijające się. WUAB Bydgoszcz 2002.

International Debt Statistics , TWB, Washington 2014.
Jurek M., Marszałek P., *Modele kryzysów bankowych i walutowych* [w:] red. A. Janc *Stabilizowanie sektora bankowego w okresie kryzysu*, UE w Poznaniu, Poznań 2010.
Kaczmarczyk Ł., Mika A., *Przegląd i znaczenie mierników zadłużenia zewnętrznego w kontekście krajowej i globalnej problematyki długu zewnętrznego*, Analiza sytuacji zadłużeniowej Polski, „Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej" nr 26, SGH warszawa 2009.
Knap R., Nakonieczna-Kisiel H., *W kwestii nierównowagi zewnętrznej Polski*, „Zeszyty Naukowe" USz Szczecin nr 45, 2012.

Kosztowniak A., *Zadłużenie zagraniczne a rozwój gospodarczy*, CeDeWu Sp. z o. o., Warszawa 2007.

Kosztowniak A., *Istota i przyczyny powstania zadłużenia międzynarodowego*, [w:] *Finanse i rozliczenia międzynarodowe*, red. A. Kosztowniak, P. Misztal, I. Pszczółka, A. Szelągowska, *Finanse i rozliczenia międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa 2009.
Nakonieczna –Kisiel H., *Zadłużenie zagraniczne Polski w warunkach transformacji,* „Zeszyty Naukowe" UE w Poznaniu, Poznań 2009, nr 126.
Nakonieczna-Kisiel H., *Kryzys finansowy a zadłużenie zagraniczne przedsiębiorstw w Polsce*, „Ekonomika i Organizacja przedsiębiorstw" nr 4, 2010.
Ostałecka A., *Kryzysy bankowe i metody ich przezwyciężania*, Difin Warszawa 2009.
Pangsy-Kania S., *Zadłużenie zagraniczne Polski,* WUG, Gdańsk 2001.

Przepływy kapitału w krajach rozwijających się w latach 2000-2011, NBP, Warszawa 2012.
Puchalska K., *Kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski* [w:] red. M. G. Woźniak, *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy,* UR, Rzeszów 2012 zeszyt 24.

Radomska E., *Globalny kryzys finansowy- przyczyny, przebieg, skutki, Zarządzanie zmianami* Zeszyty Naukowe nr 2-3, 2013
Republic of Poland – Review Under the Flexible Credit Line Arrangement – Staff Report and Statement by the Executive Director, IMF, Washington 2012.
Siwiński W., *Globalny kryzys gospodarczy i jego implikacje dla polityki pieniężnej*, „Master of Business Administration" nr 2 2011 Akademia Leona Koźmińskiego, Warszawa.
Sporek T., *Wpływ kryzysu finansowego na globalizację gospodarki światowej. Diagnoza i konsekwencje dla Polski*, AE, Katowice 2010.
Sulmicki J., *Nadmierne zadłużenie krajów rozwiniętych gospodarczo*, „Gospodarka Narodowa" nr 4, 2014.
Szambelańczyk J., *Globalne zjawiska kryzysowe a banki spółdzielcze* www.bs.net.pl dostęp na (09.12.2014)
Tymoczko D., *Czy dotychczas wprowadzone oraz dyskutowane zmiany w regulacjach dotychczasowych systemu finansowego w UE mogą ograniczyć alienację rynków finansowych w przyszłości?* [w:] J. Borowski, D. Tymoczko, Wojciechowski, W. *Alienacja rynków finansowych a globalny kryzys finansowy*, SGH, Warszawa 2012.
Wilczyński R., *Międzynarodowy wymiar kryzysu finansowego* [w:]red. W. Małecki, *Globalny kryzys finansowy a polska gospodarka*, Vizja Warszawa 2009.
Zielińska-Głębocka A., *Współczesna gospodarka światowa,* Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012
Sytuacja makroekonomiczna w Polsce w 2012 roku na tle procesów w gospodarce światowej, GUS, Warszawa 2013.
Żukowska H., *Kontrowersje wokół przyczyn kryzysów finansowych*, Roczniki Ekonomii i Zarządzania, KUL, Lublin 2011 nr 3.